

KANDIDATNUMMER 3356

Sidetall 1 av 4

Husk å skrive kandidatnummer og sidetall på hver side av besvarelsen!

ISSN 0130

Intensivt mellomkurs i norsk, trinn III
Skriftlig eksamen
4 timer

Den internasjonale sommerskole
Universitetet i Oslo
2015

I Lytteprøve

Spørsmål. Svar med hele setninger. Skriv svarene på dette arket.

1. Hvordan er statusen for dialektene i Norge sammenliknet med andre nordiske land?

Jammenliknet med andre nordiske land har dialektene i Norge veldig høy status.

2. Hvorfor finnes det ikke en offisiell uttaleordbok for norsk?

Det har ikke blitt bestemt hvilken av dialektene skulle være hoveddialekt, normert talemål.

3. Hva er årsaken til at talemålet i hovedstaden ofte har høy status i mange land?

Årsaken er alder politiske, kulturelle og økonomiske eliten bor i hovedstaden.

4. I Norge var det lenge slik at folk som flyttet til Oslo forandret dialekten sin.

Hva var årsakene til dette?

Folk fra Oslo mobbet de som snakket annerledes. Derfor måtte de tilpasset seg miljøet i Oslo.

5. Nevn fire trekk som kjennetegner den generelle samfunnsutviklingen i Norge i 1970-årene.

I 1970-årene var det diskusjonen om EU medlemskap, oljeboring, miljøkamp og kvinners kamp for likestilling.

6. Hvilke konsekvenser hadde utviklingen på 1970-tallet for synet på og bruken av dialektene?

Det oppstod et opprør mot Oslos dominerende dialekt og folk var blitt stolte av sine dialekter.

7. Hvilke dialekter er ifølge Arne Torp mest utsatt for forandringer på 2000-tallet?

Ifølge Torp er de mest utsatte dialektene fra dalformene på Østlandet og dalformene Hallingdal og Valdres.

8. Hva ser Arne Torp som hovedårsaken til dialektforandringer hos unge mennesker på 2000-tallet?

Hovedårsaken til dialektforandringer hos unge er mental urbanisering i distriktene.

9. Hva inneholder boken *Leve dialekten – en mental språkreise* av Gunnhild Kverness?

Boken inneholder 14 intervjuer med berømte nordmenn som snakker sine dialekter.

10. Hva mener sangeren Kari Bremnes er viktigst for å beholde dialekten sin?

Kari mener at man må bestemme seg for å like sin dialekt, fordi dialekten anerkjenner mans opprinnelse.

II Tekst med oppgaver

Operasjon avlogging

Aftenposten, 24.01.2015

«Pappa, elsker du mobilen din høyere enn du elsker meg?» Spørsmålet fra sjuåringen kom ikke direkte overraskende. Situasjonene der Lars Bratsberg holdt ett øye på ungene og det andre på mobilen, var blitt så mange at han ikke merket det selv. «Så klart jeg ikke elsker mobilen min mer enn deg», svarte han beroligende, men inni seg var han usikker. Hadde han gått for langt?

Negative konsekvenser

Mobilbruk er et sikkert samtaleemne når folk over 30 år møtes til middag. De er også den siste generasjonen som husker hvordan verden var uten Internett. Gjennomsnittsnordmannen sjekker smarttelefonen sin 150 ganger i døgnet, eller hvert sjette minutt. Den forstyrrer parforholdet, ødelegger samtaler, gir dårlig nattesøvn, og barna står fullstendig overlatt til seg selv og skriker etter oppmerksomhet mens foreldrene sitter som zombier. Er alt helsvart eller gjøres det noe for å endre situasjonen? Flere har nå begynt å tenke på hvordan de bruker digitale verktøy. Bedrifter har mobilfrie møter. Familier innfører regler for de voksne om å legge vekk smarttelefoner, iPader og laptopper til barna er i seng. «Tidens store moteord blant foreldre er nærvær», skrev den danske avisen *Politiken* tidligere i år.

Flaut

Etter konfrontasjonen med datteren begynte Lars Bratsberg å sette mobilen på lydløs og legge den i gangen. Nå er Bratsberg, som til daglig jobber i Google, hjemme i sin tredje pappapermisjon. Og sønnen Mads får sannsynligvis vokse opp med en mer nærværende pappa enn storesøstrene. Hver ettermiddag fra klokken fem til ni skrur Lars av mobiltelefonen.

Det siste halvannet året har han brukt på å skrive boken *Logg av sammen* med IT-gründer Thomas Moen, som i likhet med Bratsberg erfarte at mobilbruken hans hadde gått for langt. «Når jeg ser tilbake på hvor fjern jeg var i sosiale sammenhenger før, blir jeg flau», sier Moen.

Verken han eller Bratsberg mener det er en god idé å logge helt av, men de håper folk vil begynne å reflektere og ta mer bevisste valg rundt sin egen teknologibruk.

Ingen ny kritikk

Begrensninger av egen teknologibruk vil trolig bli en ny måte å vise hvilken sosial gruppe man tilhører, på samme måte som for eksempel trening og *slow food* er det. Dette er fenomener som først og fremst er utbredt i den sosiale, økonomiske og kulturelle eliten. Både Lars Bratsberg og Thomas Moen tror at bevisst teknologibruk kan bli en klassemarkør. «Vi håper at det ikke bare blir en trend i enkelte miljøer, men mer et skifte med varig endring», sier de.

Samfunnsgeograf og lektor ved Markedshøyskolen Karl-Fredrik Tangen er mer kritisk. Han sier: «Tanken om at du må utsette de umiddelbare behovene dine, er en evig klassemarkør. Det gjelder også forholdet til barneoppdragelse. Og kritikken mot overdreven teknologibruk er ikke ny. Å være skeptisk til nye fenomener er en reaksjon som vi treffer på i forskjellige situasjoner opp gjennom historien. Man har vært redd for alt fra langt hår til cowboyfortellinger og VHS-videoer.» Tangen mener at dette ikke er et større problem enn at folk før satt og så på TV, eller at mødre satt og leste ukeblader og pratet med venninnene sine foran ungene. «Det ligger i moralen vår at ny teknologi er skummel», sier han.

For lite kritiske

Lars Bratberg mener derimot at vi har vært for lite kritiske. 42-åringen mener han tilhører en generasjon som har vært veldig opptatt av alt nytt, og som har glemt å stille spørsmål underveis. «Det virker som om vi nesten ikke har lagt merke til at vi sakte, men sikkert har endret atferdsmønster. For noen fungerer det greit, for andre ikke. Personlig føler jeg meg som en bedre pappa når jeg ikke blir forstyrret av andre enn ungene mine», sier han.

A. Spørsmål til teksten «Operasjon avlogging».

1. Hvorfor har mange nordmenn problemer med parforholdet og nattesøvnen?

mange nordmenn har problemer med parforholdet og nattesøvnen fordi de ikke klarer å la være smarttelefonene sine.

2. Hvorfor får lille Mads Bratsberg vokse opp med en mer nærværende pappa enn storesøstrene fikk?

Hans far, Lars Bratsberg, bestemte seg for å sette mobilen på lydløs og legge den i gangen slik at bare hans unge kan forstyrre han.

3. Hvorfor stiller Karl Fredrik Tangen seg kritisk til påstanden om overdreven teknologibruk i våre dager?

Han mener at man har vært redd for alt nytt gjennom historien og at det ligger i moralen vår å være skeptiske til ny teknologi.

4. Hvorfor er Lars Bratsberg kritisk til teknologibruken i den generasjonen han tilhører?

Han hevder at den generasjonen han tilhører har endret adferdsmønstre uten å legge merke til det.

B. Fullfør setningene slik at innholdet blir det samme som i artikkelen.

- Da sjuåringen spurte ham, kom spørsmålet ikke direkte overraskende.
- Generasjonen over 30 år er den siste generasjonen som husker verden uten Internett.
- Boken *Logg av* har blitt skrevet sammen med IT-gründer Thomas Moen.
- I forskjellige situasjoner opp gjennom historien har folk vært skeptiske til nye teknologiske fenomener.
- Lars Bratsberg føler seg som en bedre pappa når han kan tilbringe mer tid med sine barn uten å bli forstyrret.

C. Parsetninger

Fullfør setningene i linje B nedenfor.

Innholdet i setning B må være det samme som i setning A.

1. A. Sjuåringen spurte: "Pappa, elsker du egentlig mobilen din høyere enn meg?"

B. Sjuåringen spurte sin pappa om han egentlig elsker sin mobil høyere enn sin sønn.

2. A. Bratsberg mener ikke det er en god idé å logge helt av. Det mener ikke Moen heller.

B. Verken Bratsberg eller Moen mener det er en god idé å logge helt av.

3. A. Det har blitt sagt av flere at det er viktig å begrense sin egen teknologibruk.

B. Det har blitt sagt av flere at det er viktig med begrensning av folks teknologibruk.

4. A. Mobiltelefonen forstyrrer parforholdet.

B. Parforholdet er forstyrrt av mobiltelefonen

D. Ordlaging

Fyll ut de åpne feltene.

Substantiv	Verb	Adjektiv/partisipp
<u>en overraskelse</u>	<u>å overraske</u>	overraskende
en forstyrrelse	<u>å forstyrre</u>	<u>forstyrrende</u>
<u>en endring</u>	<u>å endre</u>	endret
<u>en refleksjon</u>	å reflektere	<u>refleksiv</u>

en overdrivelse	å overdrive	overdreven
en begrensing	å begrense	begrenset
en kritikk	å kritisere	kritisk

E. Substantiv – adjektiv

Sett inn adjektivet og substantivet i riktig form i setningene.
Begge ordene skal være med i alle setningene.

god – idé

1. Kan du fortelle om noen av gode idéene dine?
2. Hun hadde en mye bedre idé enn resten av gruppa.
3. Kan du komme med noen gode idéer ?
4. Dette er den beste idéen du noen gang har hatt.

F. Verb

Skriv verbene i riktig tid. Bruk riktig ordstilling. I noen setninger kan det være nødvendig å sette inn et hjelpeverb.

1. Jeg kunne ha forstått ulike dialekter bedre hvis
jeg - forstå
jeg kunne ha hatt mer kontakt med flere
jeg - ha
personer som snakker dialekt.

2. I det siste har jeg lyttet mye på lydbøker.
jeg - lytte

For et år siden gjorde jeg aldri det.
jeg - aldri - gjøre

3. Hvorfor hørde du ikke på meg

du - ikke - høre

da jeg holdte foredraget mitt i går?

jeg holde

4. Han sier at han vil aldri spille dataspill igjen,

han - aldri - spille

for han har hatt en negativ opplevelse med dataspill

han ha

i fjor.

G. Setningsbinding

Knytt sammen de to setningene ved hjelp av ordene som står i parentes. Du kan bytte om på rekkefølgen av setningene, men det logiske innholdet må være det samme.

Spørsmålet var ikke direkte overraskende. Han ble usikker.

(selv om) Selv om spørsmålet ikke kom overraskende, ble han usikker.

(likevel) Spørsmålet var ikke direkte overraskende. Likevel ble han usikker.

Bedrifter kjører mobilfrie møter. De ansatte blir alltid forstyrret.

(fordi) Fordi de ansatte alltid blir forstyrret, kjører bedrifter mobilfrie møter.

(derfor) De ansatte blir alltid forstyrret. Derfor kjører bedrifter mobilfrie møter.

(så) De ansatte blir alltid forstyrret så bedrifter kjører mobilfrie møter.

III Stil

Velg bare én av oppgavene. Skriv en stil på ca. 300 ord.

Oppgave 1

Den teknologiske utviklingen de siste 15 årene har resultert i et samfunn hvor digitale verktøy som for eksempel smarttelefon, nettbrett og pc tar stadig mer av vår oppmerksomhet i hverdagen. Hva tror du dette gjør med oss som mennesker? Hva er dine tanker om denne utviklingen?

Overskrift: *Teknologien og mennesket*

Oppgave 2

Fortell om språksituasjonen i hjemlandet ditt: Er det mange språk der? Er det ett eller flere offisielle språk? Hvordan er dialektenes posisjon? Er det vanlig å beholde dialekten sin når man flytter, og er det akseptert at dialekt brukes i offentlige sammenhenger som for eksempel i parlamentet?

Overskrift: *Språksituasjonen i hjemlandet mitt*

Oppgave 3

«Hjemmelekser er urettferdig fordi ikke alle foreldrene har kunnskap nok til å hjelpe barna med leksene. Dessuten fører lekser til stress og krangling hjemme. Når de voksne er ferdig med arbeidsdagen sin, har de fri. Når barna er ferdig med sin arbeidsdag, har de likevel mer jobb å gjøre hjemme. La barna gjøre leksene på skolen den siste timen hver dag, så kan de komme hjem og ha tid til å være sammen med familie og venner, eller drive med sport og andre aktiviteter.»

Dette skriver en frustrert far i et avisinnlegg. Hva mener du om saken? Bruk gjerne dine egne erfaringer.

Overskrift: *Hjemmelekser*

Oppgave 4

«Konflikten mellom kvinnen og mannssamfunnet er kjernen i *Et dukkehjem* (1879)», skriver litteraturprofessor Edvard Beyer. Hvordan kommer denne konflikten fram i det bildet vi får av hovedpersonen i skuespillet, Nora? Synes du at *Et dukkehjem* er relevant for å sette lys på kvinnens stilling i samfunnet i dag?

Overskrift: *Kvinnen og mannssamfunnet i Et dukkehjem*

Språksituasjonen i hjemlandet, mitt

Generelt brukes språk for å rekke informasjon. Språket og videre sendingen av nyhetene er et stort fremskritt for menneskeheten. Derfor har mennesker, som er på toppen av pattedyrene, kommet så langt. Ingen av de forskjellige dyreartene klarer å benefisere så godt av informasjonsvekslingen som mennesker gjør. Dette gir oss muligheter til å formidle og lære de neste generasjonene kunnskaper som har blitt skaffet. Mange forskere jobber med grunnlaget som noen hadde jobbet med før. Slike eksempler oppgir hvor viktig det er å beherske ett eller flere språk. De siste årene har det oppstått globaliseringsprosess hvor engelsk språk spiller en dominerende rolle.

Språksituasjonen i mitt hjemland har ikke forandret seg i mange år. Siden Slovakia har fått sitt offisielle språk, både skriftlig og muntlig form, har dette språket stått sterkt. Ingen av dialektene kan komme seg inn i den offentlige sektoren. Ifølge lovverket er det forbudt å bruke dialekter på TV, radio og alle ^{de} offentlige institusjonene. Det er ikke noen straff for å prate dialekt men mange innbyggerne har blitt svært følsomme når det gjelder dialekter. Bruking av dialekten har blitt oppfattet som en uhøflig måte å snakke på.

Uansett synes mennesker med høyere utdanning at dialekt er noe som bør beholdes hjemme eller på landet. I ekstreme tilfeller synes de at man beriser sitt lavere sosiale nivå når man snakker dialekt.

Eller min mening er det selvfølgelig at det brukes bare ett språk. Dialektene bør man beholde bare som en arve av sine besteforeldre. I tillegg er dialektene temmelig knyttet til kultur og tradisjoner fra bestemte områdene. Jeg kommer fra en liten by som eier en sterk dialekt. Som jeg har opplevd er det særlig de gamle som opprettholder dialekten. Lenge har blitt påvirket av mediene, skolene og ikke minst av det engelske språket. Man kunne ha beskymret seg over forsvinning av dialektene men slik er det ikke. Historikere hevdar at språkforskjellene og dialektene selv har en sterk posisjon i samfunnet. Som regel prater folk fremdeles med venner og familiemedlemmer dialekt. Jeg, som er veldig utadvendt person, bruker bare dialekt når jeg vender sammen med mine venner. Vi føler noen knyttelse til omgivelsen vi har vokst opp i og det er en nødvendighet å vise fram dialekten sin.

Do not write
in this space

Alt i alt kunne det ha vært en fin gest å bevare alle dialekter og språk så lenge som mulig. Det er jo en arve og kultur de inneholder inn i seg. Likhvel oppholder dialektene og språkene seg i en karusell av varige forandringene. Hiviklingen og globaliseringen tar ikke hensyn til språkene. Det er vanskelig å si hva slags rolle kommer dialektene til å spille i framtiden. Vi får bare håpe at det fortsatt skulle være innvitsen for å opprettholde så mange språk som mulig. At det ikke blir bare engelsk som dominerer på jorda. Det som er ingen redd for er at folk skal forveksle informasjon fremdeles i framtiden.